

SUPRANUMELE DIN LOCALITATEA COZLA (JUD. SĂLAJ)

VERONICA ANA VLASIN, GABRIELA VIOLETA ADAM
Academia Română
Institutul de Lingvistică și Istorie Literară
„Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, România

Bynames in Cozla village (Sălaj county)

Abstract: The article analyzes the bynames in a small village in the northern part of Romania. The material collected during an anthroponymic survey helped us identify several types of bynames used by the villagers to identify themselves. The specific feature of the anthroponymic patterns of identification is the use of an unofficial/unconventional system of bynames as opposed to the official/conventional one (first name + family name). The system of bynames in Cozla is represented firstly by paternal lineage and secondly by maternal lineage, up to five generations. Other bynames include toponyms, nicknames, family names, or words referring to profession, confession or ethnic belonging. The authors also approach morphosyntactic aspects regarding proper-noun declension.

Keywords: bynames, Cozla village, anthroponymic inquiry, unofficial system of naming, lineage.

0. Introducere

Localitatea Cozla este situată în nord-estul județului Sălaj, în podișul Purcăreț-Boiu Mare-Jugăstreni, până la contactul acestuia cu culmea prelungă a Prisnelului, la graniță cu jud. Maramureș. Din punct de vedere istorico-social și lingvistic, ea este parte integrantă a zonei Chioarului. Conform primei atestări documentare, datând din 1405¹, *villa olachalis Kozla* aparținea, alături de alte 66 de localități, de domeniul cetății Chioarului (*Chioar* 1983: 22).

Din punct de vedere administrativ, satul face parte din comuna Letca și are o populație de 240 de locuitori (conform evidențelor primăriei din anul 2007²), declarați toți de etnie română³. Tendința de îmbătrânire a populației și, implicit, de depopulare, este prezentă și aici, ca în multe sate cu număr redus de locuitori.

¹ Pentru atestările documentare vezi C. Suci, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. I-II, București, 1967-1968: 1405 *villa olachalis Kozla*, 1562 *Koslafalva*, 1639 *Koszla*, 1733 *Kosla*, cca 1800 *Cozla*, 1854 *Kozlar*, *Cozlar*. Vezi și TTRT – Sălaj, s.v. *Cozla*.

² Vezi <http://comuna-letca.ro/prezentare/> (accesat aprilie 2017).

³ Conform recensământului din anul 2002: [http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Cozla_\(S%C4%83laj\)](http://enciclopediaromaniei.ro/wiki/Cozla_(S%C4%83laj)) (accesat iunie 2017).

Ancheta noastră, bazată pe numele de persoane înscrise în lista electorală permanentă⁴ (din 05.06.2016) și a registrului școlar (pentru minori), cuprinde un număr de 209 persoane majore⁵ și 20 de școlari și preșcolari.

Cercetarea noastră își propune o analiză a supranumelor în cadrul sistemului antroponimic al localității, pe baza materialului notat în urma anchetei de teren. Pornind de la lista cu numele oficiale ale locuitorilor, informatoarea⁶ noastră ne-a comunicat felul în care sunt numiți sătenii, cum sunt identificați în afara sistemului oficial de denotație, indicarea filiației fiind cea care este, de fapt, folosită în sat. Analiza poreclelor nu face obiectul acestei lucrări, dar le-am notat atunci când informatoarea ni le-a furnizat, încercând, pe cât posibil, să obținem și explicații asupra originii și sensului lor⁷.

1.0. Supranumele în cadrul sistemului antroponimic

Interesul pentru supranume și porecle în sistemul antroponimic este vechi⁸, delimitarea teoretică dintre ele fiind stabilită⁹. Discuțiile în jurul categoriei supranumelor s-au întâlnit, cum era și firesc, în jurul conceptului de individualizare.

Din punct de vedere semantic, în distincția supranume/poreclă sunt avute în vedere următoarele mărci (Felecan N. 2010: 102): funcție antroponimică, funcție semantică, stabilitate, mobilitate, caracter afectiv, caracter nonafectiv, cerc restrâns, generalizat, unicitate, pluralitate. Supranumele este marcat pozitiv pentru: funcție antroponimică, stabilitate, caracter nonafectiv, generalizat, unicitate și negativ pentru celelalte mărci enumerate.

În cercetările mai recente, se pune accent pe distincția convențional/neconvențional¹⁰ în antroponimie. Supranumele, alături de porecle, hipocoristice,

⁴ Mulțumim, pe această cale, Primăriei comunei Letca, în special doamnei Aurica Dolha, pentru sprijinul acordat.

⁵ Dintre care 6 persoane au decedat între timp, și alte aproximativ 15 nu mai locuiesc în sat, fiind stabilite în alte părți, din ceea ce ne-a spus informatoarea. Am notat supranumele pentru toți cei prezenți în documentele menționate.

⁶ Mălica li Nicolaie din Vârvu Dâmbuli, oficial Amalia Turcu, 58 de ani. A absolvit 8 clase, nu a fost plecată din sat. De 19 ani a lucrează ca gestionară la magazinul sătesc din Ciula (localitate învecinată). Criteriile de selectare a subiectului sunt cele folosite în ancheta dialectală.

⁷ Pentru poreclele propriu-zise explicațiile sunt destul de ușor de găsit. În schimb, pentru cele devenite deja supranume și purtate de întregii familii de-a lungul unui șir de generații, demersul explicativ devine mult mai dificil în absența cunoașterii de către informatoare a unei motivații și necesită o documentare suplimentară (mai mulți informatori, apelul la registrele bisericești ori de stare civilă etc.).

⁸ În general lingviștii care au abordat problema, pornesc de la lucrarea lui A. Candrea, *Poreclele la români*, București, Editura Librăriei Socex & Comp., 1895.

⁹ Pentru bibliografia distincției poreclă – supranume, privită diacronic, vezi Felecan N. 2010: 89-91. La cele enumerate, adăugăm și lucrarea lui D. Loșonți, 1969: 115-123, unde se fac precizări referitoare la distincția supranume-poreclă din perspectiva procedeelelor de individualizare. Vezi și Stan 1973: 82 pentru lista completă a lucrărilor dedicate numelor de persoane până la acel moment.

¹⁰ Deosebirea corespunde mai vechii distincții *sistem popular vs sistem oficial* de denotație personală; vezi Loșonți 1969.

pseudonime și nickname-uri utilizate pentru a numi o persoană în interacțiune, aparțin *antroponimelor neconvenționale* (s.a.) ce desemnează „expresiile lingvistice (în speță nominale) de numire a unei persoane în cadrul procesului comunicativ, care nu apar consemnate în actele oficiale ale instituțiilor publice abilitate pentru înregistrarea indivizilor ca membri aparținând unei națiuni” (Felecan D. 2013: 756-766).

Existența acestui sistem paralel de denotație nu este deloc surprinzătoare, în fapt, el fiind de sine stătător și funcționând perfect în afara antroponimelor convenționale, în speță a numelor oficiale. De altfel, „supranumele a servit la identificarea, la individualizarea unei persoane cu mult înainte de apariția numelor de familie ca factor oficial. Ele au constituit, cum era și firesc, o bogată sursă pentru alegerea acestora” (Stan 1973: 89).

1.1. Supranumele din localitatea Cozla se construiesc prin indicarea filiației pe linie paternă sau maternă, cu trei până la cinci generații¹¹, caracteristică fiind constituirea unor șiruri lungi, fapt consemnat de Sorin S. Vișovan (2010: 229): „În sistemul de denotație din satele românești predomină șirurile lungi, cu enumerarea părinților, bunicilor etc., la care nu arareori de adaugă un toponim, un nume de profesie ori porecla. E firesc ca, în aceste condiții, să apară o tendință de simplificare, de reducere a șirului. Această tendință nu se manifestă uniform; intensitatea ei este în funcție de poziția socială a oamenilor, de rolul în viața satului, de popularitatea lor și, desigur, de frecvența (în sat) a numelui respectiv”.

2. Pe baza materialului cules, am identificat câteva **grupe de supranume**, având drept criteriu structura acestora. Aceeași tendință de simplificare, de reducere a șirului se regăsește, în situații bine determinate, și în cazul supranumelor din localitatea anchetată.

2.1. Nuclee familiale în care este precizată linia ascendentă cu trei până la cinci generații¹² este grupa cu cele mai multe exemple, fapt care demonstrează vechimea și stabilitatea sistemului neoficial. Cele mai multe supranume pornesc prin indicarea liniei paterne, însă majoritatea includ și prenume feminine.

*A li d'órd'-a li ȓánoș*¹³ (**n. fam. Babur/Barbor**): *vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș* (poreclitercumpa); soția: *hermina li vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș*; fiica: *áni li vasișe-a li d'órd'-a li ȓánoș*. Alții în familie: *măriș-a li d'órd'-a li ȓánoș*; *victóriș-a li vasișe-a li*

¹¹ Cele mai multe dintre supranume cuprind 4 generații.

¹² Așa-numitele deantroponime (Ionescu Perez 2007: 227).

¹³ Am redat materialul în conformitate cu sistemul de transcriere fonetică folosit în dialectologia românească (vezi *Atlasul lingvistic român* publicat [...] de Muzeul Limbii Române din Cluj, sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Partea I, vol. I, de Sever Pop, Cluj, 1938; vol. II, de Sever Pop, Sibiu-Leipzig, 1942; Partea II, vol. I, de Emil Petrovici, Sibiu-Leipzig, 1940. Vezi și Chestionarul *Noului atlas lingvistic român*. 1963. În *Fonetica și dialectologie*, vol. V, 163-168.

d'órd'-a li ǰánoş, fiii acesteia, ádi li victóriġa li vasíġe-a li d'órd'-a li ǰánoş şi vládu li victóriġa li vasíġe-a li d'órd'-a li ǰánoş (n. fam. Buda).

A li tótoru pétri (**n. fam. Chinde/Chindea**): *anica li sándru li tótoru pétri*, fiul, *dorélu li sándru li tótoru pétri*, soġia lui: *dána li dórel a li sándru li tótoru pétri*, sau, scurtat, *dána li dórel, dána d'i pă cǒstă* şi øii acestora: *alecsándru li dórel a li sándru li tótoru pétri*, iar al doilea copil: *ġonúġu li dorél*.

valériġa vasíli li tótoru pétri, ádi li valériġa vasíli li tótoru pétri (mamă–tată–bunic–străbunic); *d'úrca li tótoru pétri* (frate cu sándru şi vasele a pétri), *anica d'úrki li tótoru pétri*, supranumită şi *d'úrcǒġe*.

A li *d'órd'-a pétri* (**n. fam. Ciule**), porecliġi Muruitu/Muruita: *víctoru li d'órd'-a pétri*, soġia *morica li víctoru li d'órd'-a pétri* (sau *morica d'i pă ulicǒră*); *ıǰánu vasíli li d'órd'-a pétri*, *morica li ıǰánu vasíli li d'órd'-a pétri* (sau *morica li ıǰán d'i pă ulicǒră*); *anışca li d'órd'-a pétri* devenită prin căsătorie, *anışcali ġústi d'i pă báltă* sau *a li ġústi li mǒd'or*.

A li *víctoru păráski* (**n. fam. Chinde**): *luġiġánu li víctoru păráski* (tată–bunică) sau *luġiġán d'in vírvu dímbuli*, *luġiġán d'i pă cǒstă*; soġia: *áni li luġiġán li víctoru păráski*; copiii: *alecsándra li luġiġán li víctoru păráski*, *máriġusu li luġiġán li víctoru păráski* şi *adriġánu li luġiġán*. De observat că cel mai mic dintre copii, născut în 2002, nu mai poartă supranumele bunicului–străbunicii, ci doar prenumele tatălui (vezi *infra*, 3.5.).

A li *miliġán* (mai multe n. fam.):

voġkġta li víctoru ruzáliġi li miliġán (soġ–soacră–socru);

vasíġe-a li sándru măriġi li miliġán (tată–bunică–străbunic);

cornéliġa vasíli li miliġán (numită după tată), *cornélu vasíli li miliġán*;

ıǰánu li miliġán, soġia *antonica li ıǰán li miliġánu văsáliki*¹⁴ (după soġ) sau *antonica li ıǰán*.

A li *isídóru moşúġuli* (**n. fam. Florean**): *isídóru li şándoru moşúġuli*, soġia: *lıġta li isídóru moşúġuli*, fiul lor: *alínu li isídóru moşúġuli* şi fiica: *alína li isídóru moşúġuli*, devenită, prin căsătorie, *alína li dínu li d'órd'-a fátuli*.

A li *d'órd'-a gáhi* (**n. fam. Glavuġ/Glăvuġ**): *miliġánu li d'órd'-a gáhi d'in curátúrí* sau *miliġán d'in curátúrí*, fiul: *nélu li miliġánu li d'órd'-a gáhi*; nora: *mariġica*¹⁵ li *nélu li miliġánu li d'órd'-a gáhi* (după soġ–socru etc.), nepotul: *narġisu li nélu li miliġánu li d'órd'-a gáhi*; nepoata: *narġisa li fátu*.

A *ǰánucúli* cuprind trei **familii**:

şándoru vasíli ǰánucúli (**n. fam. Jurje**): *şándoru vasíli ǰánucúli* (poreclit *d'úsi*), soġia lui, *aġuréliġá li şándoru vasíli ǰánucúli* (poreclită: *d'usína*, după porecla soġului), fiul *sándru li şándoru vasíli ǰánucúli* (poreclit: *d'úsi mńicu*) şi nora: *diġána li sándru li d'úsi*;

víctoru limiliġánu ǰánucúli (**n. fam. Jurje**) şi soġia *ruzáliġa li víctoru li miliġánu ǰánucúli*;

¹⁴ De remarcat faptul că linia ascendentă a soġului este precizată doar în supranumele soġiei.

¹⁵ Sau: *mariġca li nélu*, pentru că e singura Maricică din sat; vezi *infra*, 3.1.

victoru ȳănuculi (**n. fam. Rus**): *victoru* li *victoru ȳănuculi* (e supranumit după socru, pe linie paternă fiind: *victoru* li *dumńitru* li *mařt'ei*), poreclit *birtocúř* *bătrń*¹⁶, fiul lui, *iȳńu* li *victoru ȳănuculi* (poreclit *birtocúřu mńic*), nora: *mihaięla* li *iȳń birtocúřu* și nepoții: *miręlu* li *iȳń a* li *birtocúř* și *miręla* li *iȳń birtocúřu*¹⁷.

A li *d'órd'-a váni* (**n. fam. Jurje**): *rodica* li *d'órd'-a váni* (numită după tată) (tatăl, după supranumele *d'-a váni*, e poreclit *vina*), fiul ei, *răzvńu* li *rodica d'i pń cństń*; *sorńu* li *d'órd'-a váni*.

A li *dumńitru d'uríti* (**n. fam. Jurje**): *valęrięa* li *dumńitru d'uríti* (după soț), fiica ei, *jenica* li *dumńitru d'uríti* și fiul *nícu* li *dumńitru d'uríti* (plecați din sat, ca atare, supranumele nu mai este folosit).

A li *iȳńuli martń* (**n. fam. Pop**): *iȳńu* li *martń* (poreclit *bńrlović*, iar străbunicul lui era poreclit/supranumit *bńrlńncę*), soția: *ańurica* li *iȳń* li *martńși* fii lor: *sńndrńtu* li *iȳńu* li *martńși* *rńęul* li *iȳńu* li *martń*. Din aceeași familie lărgită face parte și *mńrięa* li *vasńę-a bńrlńnci* (după soț-socru sau ascendenții lor, supranumiți *bńrlńncę*).

A li *victoru hermńi* (**n. fam. Racolęea-Florian**): *dńcu* li *victńrięa* li *victoru hermńi*. Este numit după mamă–bunic–străbunică, deoarece tatăl a fost venit în sat de ginere (vezi *infra*, 4.). Soția sa, *clayńdięa* li *dńcu*, este venită în sat, ca atare supranumită după hipocoristicul soțului, linia ascendentă fiind abandonată. Fiul lor: *řelu* li *dńcu*.

A *alęsi hermńi* (**n. fam. Turc**): *iȳńu alęsi hermńiși* soția lui, *mńdrica* li *iȳńu alęsi hermńi*.

A li *nńtu* (**n. fam. Rus**): *nńtu* li *aęuręlu iȳńńki úrsuli*, soția e: *lńci* li *nńtu*¹⁸ și copiii lor, *andřęu* li *nńtu*, *loredána* li *nńtu*.

A *alęsi li pńvń* (**n. fam. Sava**): *d'órd'-a alęsi* li *pńvń* și soția: *įulica* li *d'órd'-a alęsi* li *pńvń*.

A li *savń* (**n. fam. Turc**): *dńnu* li *savńu* li *dumńitru*, soția *rozica* li *dńnu* li *savń*, fiul lor: *cńtńlńnu* li *dńnu* li *savń* și fiica: *victńrięa* li *dńnu* li *savń* (numită în sat și *victńrięa*).

A li *leęuręńę* (**n. fam. Florean**): *lucręęia* li *lńęuręńę* (după soț), fiul poartă prenumele tatălui: *dńnu* li *leęuręńę*, iar nepotul filiația tată - bunic: *įonńtu* li *dńnu* li *leęuręńę*.

A *lńřki* (**n. fam. Florean**): *d'órd'-a lńřki* (după mamă), supranumit/poreclit și: *lńřcńę*, și soția sa: *victńrięa* li *d'órd'-a lńřki*, supranumită, după mama soțului, *lńřcńę*.

A li *grigorít* (**n. fam. Florean/Florian**): *ruzńlięa* li *grigorít* (devenită, prin căsătorie, *ruzńlięa* li *victoru* li *milięńu ȳńuculi*); *flńnu* li *iȳńńelu* li *grigorít*; *vasńę-a* li *gávriřu* li *grigorít*.

A *rńzi* (**n. fam. Florean/Florian**): *lucręęia rńzi*, devenită, prin căsătorie,

¹⁶ Obișnua să spună: „io-s birtocușul aici”, cu sensul ‘cap de familie, șef’, sens precizat de informatoare.

¹⁷ A se observa că filiația paternă este înlocuită cu porecla.

¹⁸ Este venită în sat din localitatea Poienița – *pńńiță*.

lucrétia li iuănelu li iuănu vasili; valeru rózî, soția: antonica li valeru rózî, fiul lor: tibi li valeru rózî, iar nepotul: ionuțu li tibi.

A li uăneșu (**n. fam. Timar**): tina uăneșuli (numită după soț, e venită de noră din Șoimușeni) și copiii ei: marijeta uăneșuli, liuăntinu li uăneșu și marinela uăneșuli.

A vasili li indrăuș (**n. fam. Toldaș**): șoni vasili li indrăuș, soția lui, onorica li șoni și fiica: alecsandra li șoni; fratele lui șoni, valeru li vasile-a li indrăuș, numit în sat vóli.

A li șandoru raviki (**n. fam. Barbur**): așurelu li șandoru raviki (tată-bunică), supranumit și căuăcu (e fierar) și fratele său, valeru li șandoru raviki.

Includem aici și unicii reprezentanți ai unei familii: măriqara li sândru déluli (n. fam. Chinde) (soț – socru); liviu aniški li láți (n. fam. Florean) (mamă – tată), poreclit Oaia; d'órd'-a vasili valériji sau d'órd'-a popánuli, zis și d'iiica (probabil poreclă) (n. fam. Florian); lucrétia li iuănelu li iuănu vasili (după soț, de fată: lucrétia rózî), poreclită șusterița (n. fam. Florian); niculța li iuănúcu li láți (n. fam. Florian); onorica li iuănu [li] patricu coriți (după soț) (n. fam. Jurje); sánda li ruzálê (n. fam. Jurje); anica li sândru li iuănu vasili (n. fam. Merlaș), poreclită flocăjásă, după primul ei soț, flocău, venit din altă localitate; daniêla aniki lenúți (n. fam. Pinteia); vironica li silvéstru (după soț) (n. fam. Rus); iuănu rujiți (n. fam. Talos), supranumit și zăhúț.

2.2. Linia ascendenților include un toponim¹⁹. În această categorie de supranume, pe lângă indicarea ascendenței, se precizează și partea de sat unde locuiesc purtătorii. În unele cazuri, linia ascendentă este abandonată în favoarea toponimului (vezi *infra*, 3.9.).

sándrud'in gropiță (**n. fam. Chinde**): sándru li victor d'in gropiță (la rându lui, victor li găvrilă d'in gropiță), soția: victorica li sándru d'in gropiță, fiul: vasile-a li sándru d'in gropiță, soția lui: rózî li vasile-a li sándru d'in gropiță și fiul lor vlad li vasile d'in gropiță²⁰.

Cu același toponim, nélu li iuănás d'in gropiță (of. Rus Aurel).

d'i pă báltă (**n. fam. Florian**): anitșca li gústi d'i pă báltă; valeru moriki li iğeni d'i pă báltă (după mamă), soția: anica li valeru moriki li iğeni sau anica d'i pă báltă.

silvița d'in curătúrl (**n. fam. Jeller**): silvița li iuănu li indrêi sau silvița d'in curătúrl, copiii acesteia: nélu li silvița d'in curătúrl (soția, cezára li nélu li silvița), dănu li silvița d'in curătúrl și anicúța li silvița d'in curătúrl.

isidór d'in curătúrl (**n. fam. Jurje**): liuăntina li isidór d'in curătúrl (după soț) și fiul ei, vișorêlu li isidór d'in curătúrl;

venica d'i pă cóstă (**n. fam. Oniga**): venica li sándru pétri (după tată) sau

¹⁹ Dintre toponimele prezente în supranume, nu au fost consemnate în TTRT-Sălaj, Cozla (punct de anchetă 131) următoarele: Pe Báltă, Vărvu Dâmbuli, La Școală, Crucea Uliții.

²⁰ Supranumele este scurtat, nemaifiind menționat numele bunicului. În supranume rămâne toponimul, deși tatăl băiatului nu a locuit niciodată în respectiva parte a satului.

venica d'i pă cōstă, fiica și fiii ei fiind numiți după mamă (tatăl nu este localnic): *nína* li *venica d'i pă cōstă*, *petrișóru* li *venica* și *gími* li *venica*²¹;

mălica li *nículáje* d'in *vírvu dímbuli* (numită după tată) sau *mălica* li *nículáje*; *láuura* li *d'órd'e* d'in *vírvu dímbuli* (n. fam. Florean) (numită după tată, nu după soț, care e de ginere) sau *poștășíța*;

victórița *vasíli* li *tódor* d'in *vírvu dímbuli* (după numele de fată);

argílu li *alésa d'i la ștubéj* (n. fam. Ciule) sau *argil d'i la șcólă*, iar soția lui: *virúca* li *argil d'i la șcólă*;

morica li *sándru d'i la fíntína máre* (n. fam. Chinde), *morica d'i la fíntína máre* sau *morica* li *tolúb* (cu poreclă);

aníșca li *vișórel* d'in *crúca úúliți* (n. fam. Florean) (numită după soț).

În această categorie putem include și supranumele derivat de la localitate: *sándru* li *găvrilútu cúlęánuli* (de la Ciula, localitatea învecinată, de mult timp stabilit în Cozla, astfel că originea este doar menționată în supranume).

2.3. Linia ascendenților include o poreclă devenită supranume:

d'-a Córúți (n. fam. Bârne/Birne):

sabínu li *iųánu* li *símniųánu Córúți* (tată–bunic–porecla străbunicului/străbunicii, probabil); soția lui, *iulica* li *zănóvju* li *șimonu fátuli*, deși își păstrează numele de fată, după soț, i se mai zice în sat că e tot *d'-a Córúți*.

vasíle-a li *símniųánu Córúți*; soția, *victórița* li *vasíle-a* li *símniųónu Córúți* și fiul: *dánu* li *vasíle-a* li *símniųónu Córúți*.

a músculi (n. fam. Ciule). *Muscu* este utilizat în sat ca un nume de familie, iar sătenii îi porecesc pe cei din neam *bínzói*, datorită asocierii formei *muscu* cu apelativul *muscă*: *iųánu* li *șándoru músculi*, soția: *valérița* li *iųánu músculi*, fiul: *dánu* li *iųánu músculi*; *vasíle-a* li *alésa músculi*, soția: *victóreța* li *vasíle-a músculi*; *marićica* li *iųánu músculi* (devenită, prin căsătorie, *marićica* li *nélu*).

a púpuli (n. fam. Ciule): *morica* li *iųánu púpuli*; *vasíle-a* li *șándoru púpuli* (poreclit tot *Bânzoi*, fiind din neamul *Muscului*) și *rozica* li *vasíle-a púpuli*.

a lęátuli (n. fam. Florian): *cristi* li *pricor* mai e numit și *jínerile lęátuli*, *cristi lęátuli*; *dóina* li *cristi lęátuli* (supranumită *letóje*); *liviiútu* li *cristi lęátuli*.

*A bók*i (singurul n. fam. identificabil pe linie paternă este **Mihuț**; reconstituirea nucleului familial s-a făcut prin identificarea elementului comun din supranumele indicate de informatoare):

anica li *ilițe-a bók*i (prin căsătorie, *anica* li *horotán*); *simóna* li *d'órd'-a* li *lázlu bók*i (prin căsătorie, *simóna* li *dínu a* li *cócirt'a*); *vișórica* li *ilițe-a bók*i sau *vișórica d'in curátúrt*;

morica li *d'órd'-a* li *lázlu bók*i (după soț), fii ei: *arcádju* li *d'órd'-a* li *lázlu bók*i (și nora: *ravéca* li *arcádju*, nepoata *andréja* li *ravéca* li *arcádju*) și *mírca* *moriki*/li *morica*²².

²¹ De observat scurtarea șirului la cei doi frați, probabil datorită prenumelui unic în sat.

²² Cel de-al doilea fiu, Mírcea, poartă supranumele mamei, deoarece tatăl lui a murit

morica li lázlu *bóki d'in curătúri* (bunicul său era *d'-a bóki*, din ce ne-a spus informatoarea), prin căsătorie, *morica* li *sándru d'i la fintîna mare*, *morica d'i la fintîna mare* sau *morica* li *tolúb*.

a li còcirt'a: simóna li *dínu a li còcirt'a*.

a trililículi (n. fam. Iieş): vişorélu trililículi, soția: *cornéliya* li *vişorélu trililículi*, fiul *cornélu* li *vişorélu trililículi*, fiice: *vióléta* li *vişorélu trililículi* și *crína* li *vişorélu trililículi*, nepoți: *vasíle a li crína* li *vişorélu trililículi* și *ráreşu* li *vişorél a li trililícu*²³.

a şt'ópuli (n. fam. Jurje): áni li *iúánu ştópuli* (după tată–bunic) sau *áni ştópuli*; *anjéla* li *víctoru şt'ópuli* (după soț), fiica ei, *aşuróra* li *víctoru şt'ópuli*; *dorínu* li *víctoru şt'ópuli*.

a pit'ículi (n. fam. Florian): gít-a pit'ículi sau *gít-a li iúánu pit'ículi* (supranumit și doar *pit'ícu*).

a plăcînt'i (n. fam. Sava): lucrétiá li *víctoru li şándoru plăcînt'i* (supranumită după soț) și fiul *marínu* li *víctoru li şándoru plăcînt'i*.

Clutuşina (n. fam Sava): aníca vasíli li *d'órd'-a li petrúş* (după soț) este poreclită: *clutuşină* (după soț, *clútuş*). Fiica ei *emăriqára* li *aníca clutuşina*, iar soțul acesteia, venit în sat, este numit după soție: *costélu* li *măriqára* li *clutuşina*.

Fiica lor, nepoata Anică, e *juliéeta* li *măriqára clutuşina* (n. fam. Vlad-Sava²⁴) (în supranume, fiica păstrează numele mamei, Mărioara, și porecla bunicii, Clutuşina, nu și prenumele, Anica).

a còri (n. fam. Pop): valéru aníşki li *tóđoru còri* (mamă–tată etc.); din aceeași familie, prin căsătorie, *aníca* li *nículiţa aníşki* li *tóđoru còri* (după soț–soacră–socru) sau *aníca nículiţi*.

*a li bímbo*c (n. fam. Turc): *aşuréliya* li *vişorélu li bímbo*c (supranumită după soț), fiica ei, *rodíca* li *vişorélu li bímbo*c (nu locuiește în sat). Mama lui *vişorélu li bímbo*c era numită *maríşca* li *bímbo*c, porecla persistând timp de multe generații.

a cócuşuli: iíca li *victóriya* li *aşurélu cócuşuli (n. fam. Buzgo)* (mamă–bunic), cei din neam sunt porecliți (de-a li) *còcişóje*.

a cúculi: floríca li *vasílg-a cúculi (n. fam. Chinde)* (soț–socru), este de loc din Ciula, căsătorită în Cozla, poreclită: *cucurína* (probabil după porecla soțului).

a ábuli: moríca li *tóđoru ábuli (n. fam. Barbur)* (după tată), poreclită: *albuţa* sau *porşolána*.

2.4. Linia ascendenților include numele de familie, de obicei forma genitivală a acestuia:

patrícu li *dávid (n. fam. David): sándru* li *patrícu* li *dávid* (sau *sándru d'i pă*

demult, din ce ne-a spus informatoarea, dar fratele mai mare păstrează în supranume ascendența paternă.

²³ Poartă supranumele bunicului.

²⁴ Numele de familie dublu apare doar în cazul fiicei, după numele tatălui (Vlad) și al mamei (Sava).

côstă); *lenuța li iuănu li patricu li dávid* (după soț). Informatoarea menționează faptul că fiind singura Elena din sat, este cunoscută și simplu, *Lenuța*.

victoria li patricu li dávid (după tată – bunic), de noră, dar și-a păstrat numele de fată.

savínu filuli sau, după numele de familie, a li Papiță:

savínu filuli, soția lui *sofica li savínu filuli*. Este supranumită după soț, ea fiind venită în sat din județul Alba.

rádu li pápiță sau *a li savínu filuli*. A luat supranumele după socrul său, *savínu filuli*. Este venit în sat de ginere (n. fam. Ember). Soția sa, *sabína li rádu li pápiță*, preia supranumele soțului (Radu), dar, cum el a preluat ca supranume numele de familie al socrului său, în supranumele soției sale apare numele ei de familie după tată.

A bóbuli (n. fam. Bob): *nélu bóbuli* (prenume Aurel), tatăl său era numit *sándru li așurélu bóbuli*, iar soția, *zașfira li nélu bóbuli*.

A li horotan: *horotán* sau *horotán d'in curătúrí* (prenume Sabin), soția lui: *anica li horotán* (după numele de familie al soțului), fiul lor, *vișorélú li horotán* și nora: *tina li vișorél horotán* și nepoata: *ánda li vișorél horotán*.

A túrculi (n. fam. Turc): *virońica túrculi*, având ca fii pe: *dánu li virońica túrculi*, *rómi li virońica túrculi*, *rádu túrculi* (și soția: *crína li rádu túrculi*); la rândul său, tatăl lui: *dáni li rádu túrcu*, *dána li rádu túrculi*. Familia celui din urmă nu mai locuiește în sat.

Din aceeași familie, *íuli li iuănu túrculi*.

A li t'imar: *rujíta li iuănu li t'imar*, după tată, deoarece soțul este venit de ginere (n. fam. Talos).

Am identificat o singură situație în care supranumele include forma feminină derivată de la numele de familie: *máriqára li iuănu li dumnútru* (după tată, soțul fiind de ginere) este supranumită și *trifóie*, după numele de familie al soțului (*Trif*).

2.5. Supranume incluzând referința la ocupația unuia dintre ascendenți (care s-a perpetuat în supranumele urmașilor)

d'órd'-a fátuli (n. fam. Jurje), soția: *anica li d'órd'-a fátuli*, fiul: *dínu li d'órd'-a fátuli*, nora: *alína li dínu li d'órd'-a fátuli* și nepoții: *ștefánu li dínu li d'órd'-a fátuli* și *gorgiána li dínu li d'órd'-a fátuli*; *íulica li zánóviu li simonu fátuli* (tată–bunic).

mărița li d'órd'-a pórçilor (n. fam. Rus), numită după soț, *d'órd'-a pórçilor*. Supranumele se datorează ocupației pe care acesta o avea, ca îngrijitor al turmei de porci.

Există și situația în care apelativele utilizate reflectă ocupația efectivă a purtătorilor:

láuura li d'órd'e d'in vírvu dímbuli (n. fam. Florean) sau *poștășíța* (lucrează la Poșta Română);

alína li dínu li d'órd'-a fátuli este numită „doamna învățătoare”, (e învățătoare în sat);

vasíle-a li gávrișu li grigorít este numit și *d'iiácu* (e cântăreț la biserică);

pópa, preotul satului, venit din altă localitate, iar *preput'ása* e soția;
Alte apelative: *duámna béne* (Maria Bene, n. 1938), din loc. Bârsa, fostă învâțtoare, stabilită în sat²⁵.

2.6. Supranume cu referire la etnie:

a Jidovului: *iyánu aniki jidovuli* (mamă–tată); *monica aniki jidovuli* (mamă–tată).

Supranumele amintind etnia este explicat de la un evreu care, rămas în sat, s-a căsătorit cu o româncă, iar fiii acesteia au preluat supranumele.

d'-a limód'or: aníșca li gústi d'i pá báltă, supranumită: *mod'oróje*, după soț, soțul fiind: *d'-a li mód'or*.

2.7. Supranume cu referire la profesiune (apartenența la cultul neoprotestant)

a Pocăituli: *sándru li găvrilútu culegánuli* (**n. fam. Florean**), poreclit: *pocăiitu; mărija li sándru li găvrilút* (după soț), poreclită, după soț: *pocăiita*.

O altă linie familială (**n. fam. Sava**): *iyánu li d'órd'-a lífi sau iyánpocăiitu/pocăiituli/a li pocăiitu*. Porecla devine supranume în numele soției: *dorína li iyán a li pocăiitu* și al copiilor: *ánca li iyánu pocăiituli, cristína li iyán pocăiitu, iyánúť a li iyán pocăiitu, denisa li iyán pocăiitu, dánu li iyán pocăiitu, adriána li iyán a li pocăiitu*.

2.8. Există și o situație în care supranumele persoanei face referire strictă la **gradul de rudenie** cu o alta: *jínerile li ióji* (Iosif Brazdău, n. 1961) (este venit în sat de ginere).

3. Scurtarea șirului ascendenților

Am identificat mai multe situații de reducere a liniei patronimice sau matronimice. Modalitățile în care se produce această reducere sunt următoarele:

3.1. Prin renunțarea la linia ascendentă a soțului:

dána li dórel a li sándru li tótoru pétri devine *dána li dórel*;
antonica li iyán li milijánu văsálíki devine *antonica li iyán*;
marićica li nélu li milijánu li d'órd'-a gálhi sau *marićica li nélu*²⁶;
anica li nículița aníški li tótoru córi sau *anica nículiți*.

Situația este identificabilă, evident, și în cazul femeilor stabilite prin căsătorie în sat (nelocalnice):

ravéca li arcádju, în timp ce soțul e: *arcádju li d'órd'-a li lázlu bóki*;
clauúdija li dúcu, soțul ei fiind *dúcu li victória li victoru hermiáni*;
lúci li núțu, soțul ei fiind *núțu li ațurélu iyániki úrsuli*.

Când prenumele soțului este unic în sat: *onorica li șóni* este soția lui *șóni vasíli li indráúș*.

²⁵ Soțul acesteia, din loc. Lemniu (Sălaj), era a li *vasilę-a lífi li adámu li béne*.

²⁶ Informatoarea precizează că e singura Maricică din sat.

3.2. Prin renunțarea, în linia ascendentă a soțului, la unul dintre prenumele ascendenților:

valérija li iuǎnu músculi iar soțul: *iuǎnu li șándoru músculi*;
victóręa li vasíleęa músculi, iar soțul: *vasíleęa li alésa músculi*;
lířa li isídóru moșúřuli, iar soțul: *isídóru li șándoru moșúřuli*;
mărięa li sándru li găvrilúř, soția lui *sándru li găvrilúřu cúlęánuli*;
rozíca li dǎnu li savín, soția lui *dǎnu li savínu li dumnířru*;

3.3. Pe line paternă, prin renunțarea în linia ascendentă la prenumele bunicului/bunicii:

cătǎlínu li dǎnu li savín, iar tatăl, *dǎnu li savínu li dumnířru*;
victóręa li dǎnu li savín (numită în sat și *victóręa*), iar tatăl: *dǎnu li savínu li dumnířru*.

În unele cazuri, explicația este păstrarea elementului identificabil (toponim, poreclă):
vlad li vasíle d'in gropířă, iar tatăl său: *vasíleęa li sándru d'in gropířă*;
dǎnu li iuǎnu músculi, iar tatăl său: *iuǎnu li șándoru músculi*;
alínu li isídóru moșúřuli, iar tatăl său: *isídóru li șándoru moșúřuli*;
julięeta li mărięára clutușína, iar mama ei, *mărięára li aníca clutușína*;
andręia li ravéca li arcádiu (după mamă și tată), iar tatăl e *arcádiu li d'órd'-a li lázlu bókí*.

3.4. Pe linie paternă, prin renunțarea în linia ascendentă la numele tatălui, dar păstrarea numelui bunicului:

iuǎnu li victóru uǎnúculi este fiul lui *victóru li victóru uǎnúculi*. Posibila explicație în acest caz: fie, pe de o parte, datorită faptului că tatăl a preluat supranumele socrului său, fie, pe de altă parte, prenumele identic (tată, bunic) în supranumele tatălui.

În: *d'órd'-a li iuǎnu li d'úri*, numele tatălui este eliminat și este supranumit doar după bunic: *d'órd'-a li d'úri* (frate cu *vasíleęa li iuǎnu li d'úri*).

3.5. Prin renunțarea la linia ascendentă la copiii sau tineri, fiind precizat doar numele tatălui sau al mamei, în multe situații prenumele fiind unic sau „modern” (*Alexandra* nu *San(d)ra*, *Alex(andru)* nu *Sand(r)u*, *Andrei* nu *Indrei* etc.):

adrięánu li lučíęán (n. 2002), în timp ce frații săi sunt: *alecsándra li lučíęán li victóru pǎráski* (n. 1995); *mărșusu li lučíęán li victóru pǎráski* (n. 1997) (tată–bunic–străbunică);

*ionúřu*²⁷ *li tíbi* (n. 2009), iar tatăl său: *tíbi li valéru rózi*;
petrișóru li veníca (1993) și *ęími li veníca* (n. 1997), iar mama *veníca li sándru pétri* sau *veníca d'i pǎ cóstă*;
rélu li dúcu, tatăl lui oînd numit: *dúcu li victóręa li victóru hermíni*;

²⁷ Elementul de „noutate” devine vizibil și la nivel fonetic: *ionúř*, spre deosebire de *iuǎn(uř)*.

andréju li núțu, fiul lui *núțu li ațurélú ițăńńiki úrsuli*;
loredána li núțu, fiica lui *núțu li ațurélú ițăńńiki úrsuli*;
alecsándra li șńni, fiica lui *șńni vasíli li indrăuúș*;
narcíșu li nélú li milițanu li d'órd'-a gáhi, cunoscut și doar *Narcis* (n. 1991);
victórița li dănu li savín e numită și doar cu prenumele diminutiv, *Victorița* (n. 2000).

3.6. Prin scurtarea liniei ascendente a soțului/ tatălui/mamei etc. și introducerea poreclei:

mihajéla li ițăń birtocúșu este soția lui *ițăńu li victoru țăńńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*); *mirelu li ițăń a li birtocúș* este fiul lui *ițăńu li victoru țăńńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*); *mirela li ițăń birtocúșu* este fiica lui *ițăńu li victoru țăńńuculi* (poreclit *birtocúșu mńic*);

dijána li sándru li d'úsi, soția lui *sándru li șándoru vasíli țăńńuculi* (poreclit: *d'úsi mńicu*);

costélu li măriqára li clutușina, după soție, care *emăriqára li aníca clutușina*; *julijeta li măriqára clutușina*, iar mama, *măriqára li aníca clutușina*; *măriqára li aníca clutușina*, iar mama: *aníca vasíli li d'órd'-a li petrúș*, poreclită *clutușiná*;

simóna li dínu a li cócirt'a este soția lui *dínu li lețurénț*, poreclit *cócirt'a*;

ițăńu li d'órd'-a lițí sau *ițăńpocăițu*. Porecla devine supranume în numele soției: *dorína li ițăń a li pocăițu* și al copiilor: *ányca li ițăńu pocăițuli*, *cristína li ițăń pocăițu*, *ițăńúț a li ițăń pocăițu*, *denísa li ițăń pocăițu*, *dănu li ițăń pocăițu*, *adrițána li ițăń a li pocăițu*.

3.7. Prin înlocuirea completă a liniei ascendente cu porecla:

áni li ițăńu ștópuli (după tată–bunic) sau *áni ștópuli*;

hermína li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș devine: *hermína li crómpa*;

victórița li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș (după soț) devine: *victórița li crómpa*, datorită faptului că cei din neamul lui *d'órd'-a li iánoș* erau porecliți *crómpa*;

victórğa li vasíle-a múșculi devine *victórğa li scumpirélu*;

moríca li sándru d'i la fńntína máre sau *moríca d'i la fńntína máre* este numită și *moríca li tolúb*.

Putem include în această categorie o situație în care prenumele și ascendența este înlocuită cu un hipocoristic „maghiarizat” unic în sat, corespunzător celui românesc²⁸: *valéru li vasíle-a li indrăuúș* (n. fam. Toldaș), numit în sat *vóli*. Situația este identică și pentru fratele său, Alexandru: *șńni vasíli li indrăuúș*.

²⁸ Loșonți 2016: 647 menționează situații în care în locul unui hipocoristic format de la prenumele pe care îl are o persoană se folosește un hipocoristic maghiar format de la prenumele corespunzător prenumelui românesc respectiv.

3.8. Prin eliminarea liniei ascendente și menționarea în supranume a ocupației tatălui:

narċisa li fċċtu (n. 2011), tatăl ei fiind *nċlu li miliċċanu li d'ord'-a găhi*, sau *fċċtul; dċnisu li d'ċċacu*, tatăl lui fiind *vasċle-a li găvriřu li grigorċř* sau *diacul*.

3.9. Prin renunțarea la linia ascendentă și înlocuirea ei cu toponim:

ădi li valċriċa vasċli li tădoru pċtri (mamă–tată–bunic–străbunic) devine: *ădi d'in vċrvu dċmbuli*;

dăna li dărel a li săndru li tădoru pċtri (după soț) devine *dăna d'i pă căstă*;

săndru li patricu li dăvid devine *săndru d'i pă căstă*;

venċa li săndru pċtri sau *venċa d'i pă căstă*;

morċa li victoru li d'ord'-a pċtri devine *morċa d'i pă uliċără*;

morċa li iċănu vasċli li d'ord'-a pċtri, sau *morċa li iċăn d'i pă uliċără*;

luċiċănu li victoru părăski devine *luċiċăn d'in vċrvu dċmbuli* sau *luċiċăn d'i pă căstă*;

vasċle-a li săndru măriċi li miliċăn devine *vasċle d'i la fċntċna măre*;

ănica li valċru morċi li iċăni sau *ănica d'i pă băltă*;

viċorċa li iliċ-a băki sau *viċorċa d'in curătără*;

măriċa li vasċle-a bărlănci sau *măriċe d'i la hodobănă*;

sălviċa li iċănu li indrăi sau *sălviċa d'in curătără*, iar în cazul ȃilor ei, filiația paternă este complet abandonată: *nċlu li sălviċa d'in curătără*, *dănu li sălviċa d'in curătără* și *ănicăța li sălviċa d'in curătără*.

În cazul în care supranumele conține deja un toponim, de cele mai multe ori șirul se scurtează în favoarea toponimului, ca element de identificare:

miliċănu li d'ord'-a găhi d'in curătără sau *miliċăn d'in curătără*;

morċa li săndru d'i la fċntċna măre sau *morċa d'i la fċntċna măre*;

năna li venċa d'i pă căstă, mama ei fiind *venċa li săndru pċtri* (după tată) sau *venċa d'i pă căstă*.

Este posibil și ca toponimul să fie abandonat în scurtare: *mălċa li năculăje d'in vċrvu dċmbuli* (numită după tată) sau *mălċa li năculăje*.

3.10. Situații când, în cadrul aceleiași familii, fiii sunt supranumiți diferit:

dănu li viroănica tărculi și *řomi li viroănica tărculi*, dar fratele lor este supranumit doar după numele de familie: *rădu tărculi* (iar în supranumele soției și fiilor, apare succesiunea prenume + n. fam. *crăna li rădu tărcu*, *dăni li rădu tărcu*, dar *dăna li rădu tărculi*).

4. Aspecte sociolingvistice implicate în constituirea și utilizarea supranumelor

Așa cum a fost menționat mai sus, în cadrul familiei, femeia este cea care preia, de obicei, supranumele soțului. Dar există și situații în care femeia își păstrează numele de fată, pe linie paternă sau maternă, situații în care bărbatul preia supranumele soției sau

al socrilor sau când fiii preiau supranumele mamei, nu al tatălui. Acestea au fost identificate de Maria Chișiu (1981: 48-49): când soțul joacă rol redus în familie; când soțul a venit ginere în casa soției; când soțul a venit din altă localitate; când soțul a murit de tânăr; când soția îndeplinește o funcție socială în localitate.

4.1. Păstrarea numelor de fată

Am notat un număr destul de mare de supranume de femei care mențin linia familiei din care provin. Unele din situațiile întâlnite se pliază pe clasificarea sus-amințită. Vom enumera câteva exemple.

4.1.1. Păstrarea filiației pe linie paternă: *áni li vásile-a li d'órd'-a li iánoș; morica li tótoru álbuli; iulica li zánóvju li șimonu fátuli; áni li iuánu ștópuli; rodica li d'órd'-a váni; áncă li iuánu pocăiítuli; victórija li patricu li dávid*

sau maternă²⁹: *íca li victórija li așurélu cócúșuli; monica aniki jidovuli; anicúta li silviija d'in curátúrł; măriqára li anica clutușina.*

4.1.2. Când soțul este ginere sau dintr-o altă localitate: *rozúca li șimonúc, nína li venica d'i pă cóștă, rujița li iuán li t'imar, cornélija vasíli li miliján, măriqára li iuán li dumnítru, mălica li nículáje d'in vírvu dímbuli saumálca li nículáje, venica li sándru pétri* sau *venica d'i pă cóștă.*

4.1.3. Când soțul a murit de tânăr: *viqorica li ili-a bókki.*

4.1.4. Există și situații când numele de fată este păstrat datorită faptului că persoanele au părăsit satul, nu s-au căsătorit sau s-au stabilit în altă parte.

jenica li dumnítru d'uríți (este plecată în Spania, căsătorită și stabilită acolo);

sánda li ruzálle (necăsătorită, este numită după mamă, care a rămas de mult văduvă);

daniyéla aniki lenúți. Este supranumită după mamă și bunică. Sunt plecate din sat de mult timp.

4.2. Preluarea supranumelui soției sau al socrilor, în cazul bărbaților:

cornélu vasíli li miliján e venit de ginere și e supranumit după socri (soția sa este *cornélija vasíli li miliján*);

rádu li pápiță sau *a li savínu filuli.* A luat supranumele după socrul său, *savínu filuli.* Este venit în sat de ginere (n. fam. Ember).

costélu li măriqára li clutușina, după soția lui, *măriqára li anica clutușina,* deoarece nu este localnic, ci venit în sat din județul Bihor (n. fam. Teodorovici);

²⁹ De altfel, menționarea în supranume ca prim prenume pe cel al mamei apare și la aproximativ 20 de bărbați (și băieți): *ádi li victórija li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș, vládu li victórija li vasíle-a li d'órd'-a li iánoș, ádi li valérija vasíli li tótoru pétri, d'órd'-a luški, livhu aníški li láți, valéru rózi, valéru moriki li iéni d'i pă báltă, vasele a li crina li viqorélu trililiculi, iuánu aniki jidovuli, dănu li silviija d'in curátúrł, nélu li silviija d'in curátúrł, răzvánu li rodica d'i pă cóștă, mírca moriki/li morica* (este numit după mamă, deoarece tatăl a murit demult), *petrișóru li venica, valéru aníški li tótoru cóři, dúcu li victórija li victóru hermíni* (tatăl a fost venit în sat de ginere), *iuánu rujiți, dănu li virońica túrculi, rómi li virońica túrculi, gími li venica.*

vișorélu aniki lenúțî (soție–soacră).

crísti li prícormai e numit *șijînerile lęátuli*, respectiv *crísti lęátuli*;

víctoru li víctoru ăănúculi, poreclit: *birtocúș bătrân*. În sat este supranumit după socru, nu după părinți. Pe linie paternă e *víctoru li dumńitru li mașt'ěi*.

Există o situație în care purtătorul preia supranumele bunicului: *sorínu li d'órd'-a váni*, deoarece părăsit de mamă de mic, a fost crescut de bunici.

5. Observații morfosintactice asupra prenumelor

Vom enumera câteva particularități morfologice și sintactice în declinarea prenumelor masculine și feminine pe baza materialului studiat.

Articolul **lui** (proclitic și enclitic) apare în forma (-)li. Situația este valabilă și în cazul substantivelor comune.

În înșiruirea de genitive, termenul regent al genitivului este articulat enclitic, atât în cazul prenumelor feminine, cât și în cazul masculinelor: *Măria li, Ana li, Hermina li, Iulica li, Victoria li* etc; *Aurelu li, Danu li, Ionu li, Sandru li, Vladu li* etc.

Articularea enclitică a masculinelor termen regent al unui genitiv pare a fi o normă pentru graiul din sat, în destul puține cazuri făcându-se apel la pronumele semi-independent *al* în forma sa invariabilă *a*.

De altfel, statutul lui *a* este interpretabil doar în cazul masculinelor *Vasile* și *Gheorghe*, ca termen regent al genitivului. **A**, în cazul acestor substantive, poate fi interpretat fie ca semiindependentul *al*³⁰ (*Vasile a lui...*, *Gheorghe a lui...*), fie ca articol hotărât enclitic (-*a*), ca în cazul femininelor: *Vasilea lui...*, *Gheorghea lui...* Și a doua variantă de interpretare pare plauzibilă, având în vedere că, pentru substantivul *Vasile*, cel puțin, avem notate exemple în care este articulat enclitic³¹ (*Vasălii: Ionu Vasălii li Gheorghe-a Petrii, Morica li Ionu Vasălii li Gheorghe-a Petrii, Valeria Vasălii li Todoru Petrii*).

Alte substantive masculine terminate în vocală, se articulează enclitic: *Alesa - Alesii; Petre - Petrii; Niculiță - Niculiții*.

Pentru masculinele terminate în -**u** ca *Alexandru* (*Sandru, Sandu*), *Arcadiu, Dinu, Dumitru, Lazlu, Nelu, Radu, Zenoviu*, forma articulată enclitic se confundă cu forma de N.Ac. nearticulat, ca regent al unui genitiv (*Dinu li Leurenț, Nelu li Milian, Radu li Papiță*). Dar, există, de asemenea, și situații când pentru aceeași categorie de substantive masculine, în șir este introdus semiindependentul: *Simona li Dinu a li Ciocârtea*. Excepție face substantivul *Mitru*, care este articulat enclitic: *Anica li Todoru Mitruli*.

Cele mai multe supranume provenite din porecle sau chiar nume de familie (unele dintre ele dispărute) se articulează enclitic, la fel ca substantivele comune: *Victoru Suciuli, Todoru Albuli, Todoru Coari, Vasile a Cuculi, Aurelu Cociușuli, Sandru Deluli, Gheorghe-a Popanuli, Ionu Piticuli*.

³⁰ Pentru statutul morfologic al lui *al* (*a, ai, ale*), vezi Neamțu, G. G. 2006-2007. O clasificare categorial-relațională a atributului în limba română. Cu adnotări. În *Dacoromania, serie nouă*, XI-XII, 111-144.

³¹ De altfel, așa cum am văzut, substantivele masculine, nume de persoană, se articulează enclitic.

Masculinele și femininele terminate în **-i** rămân în forma nearticulată: *Adi li Valeria, Cristi li Pricor, Gimi li Venica, Ani li Vasile, Luci li Nuțu, Rozi li Vasile*.

Există situații când prenume masculine, termen regent al unui genitiv, sunt folosite la forma nearticulată: *Alexandra li Lucian li Victoru Păraschii, Ani li Lucian li Victoru Păraschii, Antonica li Ion li Milianu Văsălichii, Rujița li Ion li Timar, Mărioara li Ion li Dumitru, Vlad li Vasăle*.

Masculinele și femininele în **-ca**, fac genitivul în **-chii**: *Boachii, Ghiurchii, Ionichii, Anichii, Anișchii, Lușchii, Morichii, Păraschii, Ravichii, Vironichii*.

Prenumele feminine se articulează enclitic. În exemplele notate am întâlnit doar trei situații în care femininul este articulat proclitic: *Ani li Vironica li Silvestru, Romi li Vironica Turculi, Mircea li Morica* (dar și *Mircea Morichii*).

Concluzii

Analizând materialul obținut în urma anchetei, putem concluziona că, în cadrul sistemului antroponimic din localitatea Cozla, identificarea persoanelor se face prin intermediul supranumelor constituite din șiruri lungi, care redau filiația până la cinci generații, continuând vechea modalitate de denominație, în afara sistemului oficial al antroponimelor convenționale.

Astfel, în multe cazuri, avem de-a face cu o mică genealogie a individului, prenumele din care sunt constituite supranumele oferind cercetătorului multiple posibilități de abordare (antroponimic, socio-lingvistic, morfosintactic etc.).

Din punctul de vedere al structurii, supranumele sunt alcătuite, pe lângă înșiruirea ascendenților, și prin adăugarea de toponime sau de porecle (multe devenite supranume) sau, uneori, de numele de familie. De altfel, numele de familie este rareori folosit în identificarea individului.

La nivel morfosintactic, se pot identifica fenomene vechi românești, cum ar fi articularea enclitică a prenumelor masculine sau utilizarea generalizată a articolului *lui* (proclitic sau enclitic) în forma *li*.

Abrevieri bibliografice

Chioar 1983. *Graiul, etnografia și folclorul zonei Chioar*. Coordonatori: Gheorghe Pop, Ion Chiș Șter. Baia Mare: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Maramureș, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă.

Chișiu, M. 1981. Porecle și supranume în satele Groși și Satu Nou de Jos (județul Maramureș).

În *Studii și articole*, vol. III, 47–51. Baia Mare: Societatea de Științe Filologice din România, Filiala Baia Mare.

Felecan, D. 2013. Antroponomia formelor de numire neconvenționale – perspectivă lingvistică și culturală. În *Proceedings of the Second International Conference on Onomastics "Name and Naming"*. *Onomastics in Contemporary Public Space, Baia Mare, May 9-11, 2013*, Oliviu Felecan (ed.), 756–766. Cluj-Napoca: Editura Mega, Argonaut.

Felecan, N. 2010. Categoriile antroponimice: nume, supranume, poreclă. În *Onomasticon. Studii despre nume și numire* I, Oliviu Felecan (coord.), 81–120. Cluj-Napoca: Editura Mega.

Ionescu Pérez, P. C. 2007. Concepte, metodologie, și terminologie în antroponomia romanică.

- În *Limba română – Limbă romanică. Omagiu acad. Marius Sala la împlinirea a 75 de ani*, Sandra Reinheimer Rîpeanu, Ioana Vintilă-Rădulescu (coord.), 215–234. București: Editura Academiei Române.
- Loșonți, D. 1969. Sistemul popular de denominație personală din Bonțida (jud. Cluj). *Cercetări de lingvistică* XIV (1): 115–123.
- Loșonți, D. 2016. Onomastica. În *Arc peste timp medieval și contemporan al comunei Bonțida*, A. Căzilă, V. Haitău, A. Loșonți, D. Loșonți, D. Ș. Oltean, I. Petean, L. Rusu; Aurel Loșonți (coord.), 597–748. Cluj-Napoca: Editura Studia.
- Stan, A. 1973. O problemă de terminologie onomastică: poreclă-supranume. *Cercetări de lingvistică* XVIII (1): 85–90.
- TTRT – Sălaj. *Tezaurul toponimic la României. Transilvania. Județul Sălaj*. 2006. București: Editura Academiei Române.
- Vișovan, S. S. 2010. Modalități de identificare a persoanelor în comunitățile rurale de pe Valea Izei (județul Maramureș). În *Onomasticon. Ὀνομαστικόν. Studii despre nume și numire I*, Oliviu Felecan (coord.), 219–234. Cluj-Napoca: Editura Mega.